

2. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารของพืชเศรษฐกิจกับการเป็นประชาคมอาเซียน

2.1 แนวคิดการจัดทำยุทธศาสตร์รายพืช

การจัดทำยุทธศาสตร์ของประเทศไทยด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารของพืชทั้ง 4 ชนิดดังกล่าว โดยด้านความมั่นคงในที่นี้ หมายถึง การเข้าถึงอาหารทั้ง 4 ชนิดอย่างเพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ และมีการผลิตอย่างยั่งยืน ส่วนคุณภาพความปลอดภัย หมายถึง คุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตในพืชทั้ง 4 ชนิด ตั้งแต่ต้นน้ำ คือการเป็นวัตถุดิบที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และเมื่อผลผลิตถูกใช้ในการแปรรูปเป็นอาหารเพื่อการบริโภคย่อมจะส่งผลไปถึงการได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคซึ่งอยู่ปลายน้ำด้วยเช่นกัน

ยุทธศาสตร์พืช 4 ชนิดนี้ เป็นยุทธศาสตร์ของไทยในภาพรวม ซึ่งมีผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการจัดทำยุทธศาสตร์สำหรับพืชอาหารแต่ละชนิดในการศึกษานี้ จึงต้องจัดทำในภาพกว้าง โดยใช้รูปแบบของความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Cause and Effect Relationship) และใช้ปัจจัยหลายอย่างของโมเดล PETILE SIPOC และ BSC เข้ามาพิจารณาร่วมกัน เพื่อให้ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน การผลิต การเคลื่อนย้ายผลผลิต การใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง การออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งกฎระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่างๆ ได้พิจารณานำกลยุทธ์และแผนงานในส่วนที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการ โดยคำนึงถึงการบูรณาการให้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ของประเทศไทยด้วย

การจัดทำยุทธศาสตร์พืชทั้ง 4 ชนิดใช้กรอบกลยุทธ์ 3 มิติ ประกอบด้วย มิติความยั่งยืน มิติความพอเพียง และมิติคุณภาพและความปลอดภัย ดังนี้

2.1.1 กลยุทธ์ด้านความยั่งยืน

เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับด้านพันธุ์ การเพิ่มศักยภาพการผลิต การส่งเสริมให้มีการใช้ระบบการเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) เพื่อแก้ปัญหา ดังนี้

1) การขาดแคลนพันธุ์และเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี

ไทยกำลังขาดแคลนพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ถั่วทั้ง 3 ชนิด ยกเว้น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสม เนื่องจากมีบริษัทเมล็ดพันธุ์ของบริษัทเอกชนเข้ามาดำเนินงานในเชิงธุรกิจมากกว่า 30 ปี และมีการพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมอย่างต่อเนื่อง จนมีความหลากหลายของพันธุ์ และมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมในรูปแบบอุตสาหกรรมออกมาจำหน่าย ทั้งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกษตรกรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และการจัดการของเกษตรกรในแต่ละท้องถิ่น โดยมีนักวิชาการของบริษัทเข้าไปดำเนินการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตให้ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาที่เกษตรกรส่วนหนึ่งไม่สามารถที่จะจัดการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตตามศักยภาพของพันธุ์ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตามที่ภาคอุตสาหกรรมต้องการได้ จึงทำให้เกษตรกรยังคงได้รับผลตอบแทนการผลิตต่ำ

ทั้งนี้ตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมในประเทศเพื่อนบ้านในอนาคตอาจมีปัญหาถูกประเทศอื่นแย่งไป ซึ่งเป็นผลจากการที่ไทยยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดตัดแปลงพันธุกรรมให้เกษตรกรนำไปใช้เพาะปลูก ดังนั้นถ้าประเทศเพื่อนบ้านมีการอนุญาตให้ใช้พันธุ์ข้าวโพดตัดแปลงพันธุกรรมในการเพาะปลูกแล้ว ไทยคงจะต้องสูญเสียตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมไปอีก เช่นเดียวกับกรณีของฟิลิปปินส์ และที่กำลังเกิดขึ้นกับเวียดนาม ที่กล่าวเช่นนี้ได้ เพราะจากการศึกษาข้อมูลในประเทศเพื่อนบ้าน พบว่าพร้อมที่จะรับพืชตัดแปลงพันธุกรรม เนื่องจากให้ผลผลิตดีกว่า การจัดการง่ายกว่า และให้กำไรมากกว่า

ส่วนการศึกษากับพืชตระกูลถั่วทั้ง 3 ชนิดนั้น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหามากหลายประการ ได้แก่ ขาดแคลนพันธุ์ที่มีความเหมาะสมกับช่วงเวลาการเพาะปลูก การจัดการของเกษตรกร สภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น การเข้าถึงพันธุ์ที่มีคุณสมบัติตามต้องการได้ยาก และเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทั้งนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ และการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีแต่หน่วยงานของภาครัฐเท่านั้นที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน

นอกจากนั้นแล้วเกษตรกรยังมีการจัดการในด้านการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเกษตรกรมองว่า ถั่วทั้งสามชนิดนั้นเป็นพืชรอง จึงไม่เห็นความสำคัญของการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้รับผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี ผลผลิตที่ได้จึงต่ำและคุณภาพของผลผลิตไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ส่งผลให้ขายได้ในราคาที่ไม่จูงใจ เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากค่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวที่สูง จึงทำให้ได้รับผลตอบแทนต่ำ

ความสำเร็จในการพัฒนาพันธุ์และพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในการพัฒนาพันธุ์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของผลผลิต และการรับซื้อคืนในราคายุติธรรมตามคุณภาพ นอกจากนี้ควรนำระบบการผลิตแบบมีสัญญามาใช้ ซึ่งสามารถใช้ได้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ทั้งในประเทศ และในประเทศเพื่อนบ้าน ดังที่เคยมีการใช้มาแล้วภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอีวีดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS)
2. การสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในระดับตำบล ให้เข้ามามีส่วนร่วมหลักในการบูรณาการระหว่าง เกษตรกร ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสร้างรายได้เพิ่มจากการผลิตถั่วทั้ง 3 ชนิด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น
3. การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพันธุ์ถั่วและเมล็ดพันธุ์ดี ทั้งในด้านการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ รวมทั้งการส่งเสริมการผลิต

2) การเพิ่มการผลิตในประเทศ

การเพิ่มการผลิตพืชทั้ง 4 ชนิดในประเทศยังคงมีความเป็นไปได้อีกมาก รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพจากการผลิต ที่ในปัจจุบันยังถือได้ว่าอยู่ในระดับต่ำ จะทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยผลผลิตลดลง และผลผลิตที่ได้มีคุณภาพสูงขึ้น จะส่งผลให้ราคาผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรดีขึ้น แต่ปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตของพืชนั้น คือ ต้องมีการเร่งรัดพัฒนาพันธุ์ใหม่ของ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และ ถั่วลิสง และทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีให้พอเพียงต่อความต้องการของเกษตรกร สำหรับปัญหาด้านต้นทุนค่าแรงแรงงาน ก็ได้มีการพัฒนาเครื่องปลูกและเครื่องเก็บเกี่ยวเข้าไปทดแทนแรงงานบางส่วนอยู่บ้างแล้ว ส่วนปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการแทรกแซงราคา หรือประกันราคาพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ที่มีผลกระทบทำให้พื้นที่เพาะปลูกของพืชทั้ง 4 ชนิดลดลง ถ้ามีการยกเลิกและปล่อยให้เป็นไปตามกลไกของตลาดแล้วก็ตามคิดว่าเกษตรกรจะหันมาปลูกพืชทั้ง 4 ชนิดเพิ่มขึ้นอีกมาก

การที่ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสงนั้น ไม่ได้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จึงทำให้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ อีกทั้งยังได้ผลตอบแทนต่ำสู่การปลูกพืชแข่งขันชนิดอื่นไม่ได้ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงไม่สนใจที่จะปลูกเป็นพืชหลัก แต่ขอเท็จจริงถั่วทั้ง 3 ชนิด เป็นพืชที่มีข้อดีที่สำคัญ คือ ช่วยบำรุงดิน จึงส่งผลดีต่อพืชหลักที่ปลูกสลับกับการปลูกถั่ว ทำให้พืชหลักได้ผลผลิตสูงขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงควรจะมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้มีการนำไปปลูกในระบบการปลูกพืชหมุนเวียน และควรให้ความรู้ รวมทั้งสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการปลูกพืชตระกูลถั่วในการประหยัดการใช้น้ำชลประทาน การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน ลดการใช้ปุ๋ยในพืชตาม และการช่วยตัดวงจรของโรคและแมลงที่เป็นปัญหาของพืชหลักที่เกิดจากการปลูกพืชชนิดเดียวกัน

3) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ระบบการทำเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming)

ในการผลิตพืชทั้ง 4 ชนิดภายในประเทศนั้น ปัญหาสำคัญที่พบ คือ การขาดแคลนพันธุ์ดีและเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี เกษตรกรมีการจัดการในการเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยวที่ไม่เหมาะสม และมีต้นทุนค่าแรงงานสูง ทำให้มีประสิทธิภาพต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามที่อุตสาหกรรมต่างๆ ต้องการ จึงทำให้ขายผลผลิตได้ในราคาต่ำและสู้ราคาผลผลิตที่นำเข้าจากต่างประเทศไม่ได้ ดังนั้นเพื่อที่จะให้มีการผลิตในประเทศต่อไป ทางหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สหกรณ์

การเกษตร และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมอาหาร จึงควรที่จะได้มีการร่วมมือกันในการในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิต เพื่อเพิ่ม ศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิต และคุณภาพของผลผลิต โดยการใช้ระบบการ ทำการเกษตรแบบมีสัญญามาใช้ เพื่อสนับสนุนการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ด พันธุ์คุณภาพดี ปุ๋ย สารเคมีที่จำเป็น และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ไปให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เมื่อได้ผลผลิตแล้วผู้ประกอบการจะต้องรับ ซื้อผลผลิตในราคาที่ตกลงกันไว้ตามคุณภาพที่ระบุไว้ในสัญญา

ระบบการทำเกษตรแบบมีสัญญา เป็นสิ่งที่ทางราชการ พ่อค้าผู้รับซื้อ ผลผลิตในท้องถิ่น และเกษตรกรในประเทศเพื่อนบ้านต้องการให้ผู้ประกอบการ ไทยเข้าไปดำเนินการเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำการเกษตร แบบดั้งเดิมอยู่ คือมีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากพันธุ์เก่ามาเพาะปลูกเอง ซึ่งสืบทอดกัน มานานแล้ว มีความขาดแคลนเงินทุนสำหรับจัดซื้อปัจจัยการผลิต และขาดตลาด ภายในประเทศที่จะรองรับผลผลิต โดยต้องการให้ผู้ประกอบการไทยช่วยเหลือใน การจัดหาปัจจัยการผลิตบางส่วนให้ โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ดี การถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม และการรับซื้อผลผลิตในราคาที่ เป็นธรรม เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกรว่าเมื่อมีผลผลิตออกมาแล้วจะมีผู้ เข้าไปรับซื้อ นอกจากนี้ แล้วการทำเกษตรแบบมีสัญญาจะทำให้ผู้ที่นำเข้า ผลผลิตข้าวโพดและถั่วเหลืองจะได้รับการยกเว้นจากมาตรการการห้ามนำเข้าใน บางช่วงเวลาด้วย

2.1.2 กลยุทธ์ด้านความพอเพียง

เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งผลิต รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทย ไปลงทุนการผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความพอเพียงกับการใช้ในประเทศ ดังนี้

1) การส่งเสริมให้ประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งผลิต

ปัจจุบันประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ ยังมีผลผลิตของพืชอาหารทั้ง 4 ชนิดที่เหลือจากการใช้ภายในประเทศอีกเป็นปริมาณมาก และมีการส่งออกต่างประเทศอยู่แล้ว จึงสามารถที่จะนำเข้ามาใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ ของไทยได้มากขึ้น นอกจากนั้นแล้วประเทศทั้ง 3 ยังมีศักยภาพสูงในการขยายพื้นที่เพาะปลูกได้อีก เนื่องจากมีพื้นที่และสภาพแวดล้อมเหมาะสม มีต้นทุนการผลิตต่ำ เป็นโอกาสของผู้ประกอบการไทยที่สนใจ จะเข้าไปลงทุนทำการผลิต เพื่อการนำเข้ามาใช้ในประเทศ แต่ควรมีการส่งเสริม และถ่ายทอดเทคโนโลยีไปให้แก่เกษตรกร และผู้ประกอบการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถทำการผลิตได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและคุณภาพสอดคล้องตามมาตรฐานของไทย ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการนำเข้าผลผลิตที่มีราคาถูก แต่คุณภาพต่ำเข้ามาแข่งขันกับผลผลิตภายในประเทศได้ทางหนึ่ง และจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ และมาตรการสำหรับการนำเข้าผลผลิตจากประเทศเพื่อนบ้านให้มีความเหมาะสม และทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการในการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วเหลือง ต้องมีการพัฒนาบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์สำหรับใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามด่านที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อการเคลื่อนย้ายสินค้า โดยการลดความยุ่งยากและเวลาที่ต้องใช้ในการขออนุญาต การตรวจสอบ และการอนุญาต เพื่อรองรับกับปริมาณสินค้าที่จะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการได้ด้วย

2) การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุนการผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน

การสนับสนุนภาคเอกชนไทยให้ลงทุนทำการผลิตพืชอาหาร 4 ชนิด ใน ลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ นั้น ตรงกับนโยบายของทั้ง 3 ประเทศอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามข้อควรพิจารณาในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยออกไปลงทุนทำการผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน ประการแรก คือ ความเสี่ยงที่จะมีผู้ประกอบการจากประเทศอื่น เช่น อินเดีย จีน และเวียดนาม ที่มีความต้องการวัตถุดิบจาก

พืชทั้ง 4 ชนิดในปริมาณมากเช่นเดียวกับไทย เข้าไปแย่งซื้อผลผลิตในราคาที่สูงกว่า จึงควรจะสนับสนุนให้ออกไปส่งเสริมให้มีการผลิตในบริเวณที่อยู่ใกล้กับชายแดนไทยที่เกษตรกรมีความคุ้นเคยกับการใช้พันธุ์ เมล็ดพันธุ์ และเทคโนโลยีในการผลิต ตลอดจนเครื่องจักรกลการเกษตรจากไทยอยู่แล้ว การส่งเสริมให้มีการผลิตตามบริเวณที่อยู่ใกล้กับชายแดนไทยจะมีความสะดวกต่อการขนส่งผลผลิตเข้าไทยตามด่านต่างๆ ซึ่งจะทำให้มีต้นทุนการขนส่งต่ำกว่าของประเทศคู่แข่ง

ประการต่อมา คือ เมื่อมีการเข้าร่วมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว และมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยออกไปลงทุนผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง ในประเทศเพื่อนบ้าน ผู้ประกอบการควรจะสามารถนำผลผลิตกลับเข้ามาใช้เป็นวัตถุดิบภายในประเทศได้อย่างเสรี แต่การดำเนินงานนั้นอาจจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศอาจยังไม่มีความพร้อมในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ นอกจากนี้ แต่ละประเทศยังคงมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ไว้เพื่อเป็นการปกป้องเกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศของตน ดังเช่นกรณีของไทยกำหนดมาตรการให้มีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้เพียง 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงสิงหาคม และการกำหนดให้ผู้นำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองได้ ต้องผ่านทาง 7 สมาคมและ 11 บริษัทเท่านั้น ซึ่งทำให้เกษตรกรในประเทศเพื่อนบ้านได้รับผลกระทบ จากการที่ได้ลงทุนในการผลิตแล้วไม่มีผู้เข้าไปรับซื้อ หรือเมื่อมีผู้รับซื้อแล้วแต่ไม่สามารถนำเข้าประเทศไทยได้ทันที ทำให้ต้องเก็บไว้ก่อน ส่งผลให้มีต้นทุนสูงขึ้นและผลผลิตอาจจะเสื่อมคุณภาพลงไปเรื่อยๆ เนื่องจากมีการเก็บไว้เป็นเวลานานในสภาพที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ก็อาจจะถูกพ่อค้าจากจีนและเวียดนามแย่งซื้อจนไทยสูญเสียฐานการผลิตไป

จากการรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการค้าตามชายแดนและเจ้าหน้าที่ตามด่านต่างๆ ที่อยู่ติดกับลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ พบว่า แม้ทางหน่วยงานต่างๆ ของไทยที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าจากพืชจะมีนโยบายในการให้บริการ การออกเอกสาร และการตรวจสอบสินค้าในปริมาณที่มากขึ้น และมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยมีการเปิดด่านผ่อนปรนและด่านถาวรมากขึ้น เพื่อรองรับการเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ในขณะเดียวกันหน่วยงานตรวจพืชของกรมวิชาการเกษตร ยังมีบุคลากรไม่เพียงพอต่อภารกิจที่เพิ่มขึ้นจากการดูแลด่านที่เปิดใหม่ นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ทำงาน ยานพาหนะและงบประมาณไม่เพียงพอที่จะสนองตอบต่อความต้องการใช้บริการของภาคเอกชนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่มีการเปิดด่านให้มีการนำเข้าสินค้าบางอย่างในช่วงเวลาที่

จำกัด เช่น เมื่อมีผลผลิตจากการเก็บเกี่ยวออกมาพร้อมกันในปริมาณมาก โดยที่
พ่อค้าท้องถิ่นไม่มีไซโลสำหรับอบ หรือสถานที่เก็บผลผลิตเพียงพอ และต้องการ
ขายให้แก่ผู้ประกอบการฝั่งไทยทันที เป็นต้น ดังนั้นจึงสมควรอย่างยิ่งที่ทางกรม
วิชาการเกษตรจะได้พิจารณาถึงกลยุทธ์และแผนงาน ที่จะต้องดำเนินการในการ
เสริมสร้างความสามารถในการให้บริการตรวจสอบสินค้าเกษตรในปริมาณมากได้
อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1.3 กลยุทธ์ด้านคุณภาพและความปลอดภัย

เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกร และสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อรองรับเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการบังคับใช้กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ ให้เอื้อต่อการค้า การลงทุน ตลอดจนการผลิตอาหารที่ปลอดภัย มีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นต้น

1) การพัฒนาเกษตรกรและสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการผลิตอย่างมีคุณภาพ และมีความปลอดภัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจ อย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่เกษตรกรมักทำการเกษตรแบบส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จากเพื่อนบ้านสู่เพื่อนบ้าน รวมทั้งจากการบอกกล่าวของพ่อค้าคนกลาง ทำให้ได้ผลผลิตที่ด้อยคุณภาพ มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาเกษตรกรรุ่นเก่า ซึ่งทำได้โดยการฝึกอบรม การดูงานจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น ส่วนการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ทำได้โดยการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น การให้ได้รับข้อมูล รวมทั้งสารสนเทศ ที่เป็นองค์ความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เรื่องการตลาด การลงทุน เป็นต้น

2) ปัญหาด้านกฎหมายและกฎระเบียบ

ไทยเป็นผู้ผลิตและเป็นผู้ค้าสินค้าเกษตรรายใหญ่ของโลกและของภูมิภาคอาเซียน ปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศนับวันจะมีแต่ความซับซ้อนและยุ่งยากมากขึ้น จากการบังคับใช้กฎหมาย และกฎระเบียบสำหรับปฏิบัติต่างๆ รวมทั้งการที่ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์และมาตรฐานด้านคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า ทั้งของไทยและของประเทศคู่ค้า ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่จากการศึกษานี้พบว่า มีกฎหมายของไทยบางฉบับที่มีกฎระเบียบหลายอย่างที่สมควรจะได้รับการทบทวน ปรับปรุง และแก้ไข ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับของประเทศอาเซียนและสากล ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมการผลิต การค้า และการลงทุน เพื่อลดต้นทุนในการผลิตสินค้าให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ที่ดำเนินการอยู่แล้ว และช่วยส่งเสริมให้มีผู้ที่สนใจเข้ามาร่วมมากขึ้น เช่น การปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชในหลายประเด็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงเชื้อพันธุกรรมสำหรับใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ การแบ่งปันผลประโยชน์ การให้สิทธิในพันธุ์พืชใหม่ และการให้ความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นทางหนึ่งในการสร้างแรง

จูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุน หรือขยายการลงทุนในธุรกิจเมล็ดพันธุ์มากขึ้น ทั้งการพัฒนาพันธุ์และการผลิตเมล็ดพันธุ์โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในพืชสำคัญทางเศรษฐกิจอีกหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสงซึ่งเป็นพืชผสมตัวเอง การละเมิดสิทธิในพันธุ์ใหม่สามารถทำได้โดยง่าย

การเร่งรัดให้มีการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพออกมาให้บังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีชีวภาพเข้ามาใช้ในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ รวมทั้งการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้มีคุณสมบัติและคุณภาพที่ดีขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้เกษตรกรเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้มากขึ้น สามารถแข่งขันกับผลผลิตที่นำเข้ามาจากต่างประเทศได้ เป็นการจูงใจให้เกษตรกรยังคงต้องการที่จะเพาะปลูกพืชต่อไป เป็นการสร้างความมั่นคงและยั่งยืนของการผลิตให้แก่ประเทศ นอกจากนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จะทำให้มีการพัฒนาพันธุ์และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมดัดแปลงพันธุกรรมออกมาให้เกษตรกรไทยได้ใช้ และสามารถส่งออกจำหน่ายในประเทศที่มีการอนุญาตให้เกษตรกรใช้เพาะปลูกแล้วด้วย ช่วยไทยให้สามารถรักษาตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมและดำรงสถานะของการเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดของอาเซียนไว้ได้

ยุทธศาสตร์รายพืชเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต โดยความร่วมมือในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ปลอดภัยเพื่อตอบสนอง ความมั่นคงของห่วงโซ่อาหาร
- สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเมล็ดพันธุ์
- จัดการอุปสงค์และอุปทานของเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเมล็ดพันธุ์ เพื่อสร้างเสถียรภาพ ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

ถั่วเหลือง

- พัฒนาระบบการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิต ถั่วเหลืองที่มีคุณภาพ และปลอดภัย รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์
- สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มผลผลิตถั่วเหลือง ลดการพึ่งพา การนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน

ความพอเพียง

- ส่งเสริมให้ประเทศเพื่อนบ้าน เป็นแหล่งผลิต
- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทย ลงทุนการผลิตในประเทศ เพื่อนบ้าน

คุณภาพและความปลอดภัย

- พัฒนาเกษตรกรรุ่นเก่า และสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่
- ปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบให้ทันสมัยสอดคล้องกับอาเซียนและสากล

ความยั่งยืน

- วิจัยและพัฒนาพันธุ์ และเทคโนโลยี เมล็ดพันธุ์ โดยให้เอกชนมีส่วนร่วม
- เพิ่มการผลิตในประเทศ
- ส่งเสริมระบบผลิตแบบมีสัญญา (contract farming) โดยความร่วมมือรัฐ-เอกชน-อปท.-เกษตรกร

ถั่วเขียว

- พัฒนาระบบการผลิตถั่วเขียวเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต ที่มีคุณภาพ และปลอดภัย ด้วยระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation)
- ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาการผลิตถั่วเขียวที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ
- สร้างเสถียรภาพอุปสงค์และอุปทานของเมล็ดถั่วเขียว และเมล็ดพันธุ์

ถั่วลิสง

- พัฒนาระบบการผลิตถั่วลิสงเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพด้วยระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation) และเพื่อให้อปลอดภัยจาก สารอะฟลาทอกซิน (Aflatoxin)
- ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาการผลิตถั่วลิสงที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

2.2 ยุทธศาสตร์ความมั่นคงและความปลอดภัย ทางอาหารของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2.2.1 วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์สูงสุด และประเด็นยุทธศาสตร์

1) วิสัยทัศน์

“ไทยมีข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีคุณภาพ และพอเพียงอย่างยั่งยืน”

2) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals) และ ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

2.1) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals)

1. ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านมีเพียงพอต่อความต้องการของไทย
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้ในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน มีคุณภาพ และความปลอดภัย
3. เกษตรกรมีความมั่นคงในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
4. ไทยเป็นแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (Seed Supplier) ของอาเซียน

2.2) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

1. ผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ความปลอดภัย เพื่อตอบสนองความมั่นคงของห่วงโซ่อาหาร
2. สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเมล็ดพันธุ์
3. จัดการอุปสงค์และอุปทานของเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเมล็ดพันธุ์ เพื่อสร้างเสถียรภาพในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไทย...เตรียมตัวอย่างไรในตลาด AEC

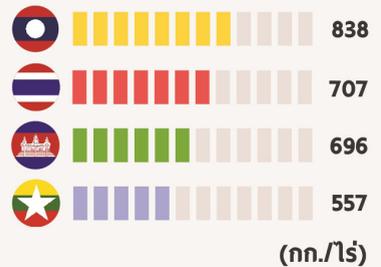

สถานการณ์การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอาเซียน

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของอาเซียน

ค่าเฉลี่ยผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ (ปี 2552-2556)

ประเทศเพื่อนบ้านของไทยมีนโยบายส่งออก

ลาว, กัมพูชา, เมียนมาร์
มีนโยบายส่งเสริมให้ขยาย
การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
เพื่อการส่งออก

ขาดเทคโนโลยี
ในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
ที่เป็นของตนเอง

พึ่งพาเทคโนโลยี
และการวิจัยพัฒนาพันธุ์
จากประเทศไทย

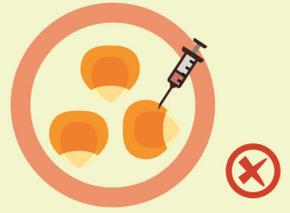
ปัญหาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในไทย

การบุกรุกพื้นที่ป่า
เพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ขาดการปรับปรุงพันธุ์พืชให้มีผลผลิต
และคุณภาพตรงตามความต้องการ
ของอุตสาหกรรมแปรรูป

ยังไม่มีการใช้พันธุ์ข้าวโพดลูกผสม
ดัดแปลงพันธุกรรม
ที่สามารถลดต้นทุน
และเพิ่มผลผลิต

ยุทธศาสตร์ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต

โดยความร่วมมือในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
และเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ปลอดภัย
เพื่อตอบสนองความมั่นคงของ
ห่วงโซ่อาหาร

จัดการอุปสงค์และอุปทาน
ของเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
และเมล็ดพันธุ์เพื่อสร้างเสถียรภาพ
ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
ในการผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
และเมล็ดพันธุ์

2.2.2 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการ

แนวทางในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้นั้น คณะผู้วิจัยได้นำค่าแถลงการณ์ในการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่ว่าด้วยความมั่นคงทางอาหารของอาเซียน และมีแนวคิดที่จะใช้ประโยชน์จากการที่ไทยจะได้รับจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 โดยศึกษาปัจจัยที่จำเป็นต่อการส่งเสริมและสนับสนุนในการขยายพื้นที่เพาะปลูกและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เกิดความยั่งยืนในการบริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะประเด็นหลักๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบ โดยพิจารณาในด้าน Competitive Advantage ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากความแตกต่างของแต่ละประเทศ และต้องการที่จะขยายตลาดให้มากขึ้น เพื่อประชากร 600 ล้านคนในอาเซียน

กลยุทธ์สำคัญที่จะผลักดันยุทธศาสตร์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติด้านความยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1: การวิจัยและพัฒนาพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

การวิจัยและพัฒนาพันธุ์พร้อมด้วยเทคโนโลยีการผลิตในภาครัฐยังไม่ก้าวหน้าเท่าทันกับของภาคเอกชน โดยเฉพาะในส่วนของบริษัทผู้ประกอบการต่างชาติ เนื่องจากเป้าหมายการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ของหน่วยงานภาครัฐยังไม่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการผลิตพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับส่งเสริมให้เกษตรกรได้เลือกใช้อย่างหลากหลายมากขึ้น จึงกำหนดแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในฤดูกาลต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตร และวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว ดังแผนงาน/โครงการที่เสนอดังนี้

1. วิจัยและพัฒนาพันธุ์ และผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพร่วมกับเทคโนโลยีมาตรฐาน
2. วิจัยและพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง

3. วิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรสำหรับการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี
4. วิจัยและพัฒนากระบวนการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่มคุณภาพ และมูลค่าผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

กลยุทธ์ที่ 2: การสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการเกษตร และเกษตรกรเลือดใหม่ที่มีคุณภาพ

ปัจจุบันไทยกำลังขาดแคลนบุคลากรในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ในทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรมีอายุเฉลี่ยค่อนข้างมาก ทำให้การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อจำกัด ภาครัฐควรจเร่งผลักดันให้มีการนำแผนงาน/โครงการ ดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งสภาวิชาชีพด้านการเกษตรเพื่อยกระดับมาตรฐานผู้ประกอบการอาชีพนักวิจัยด้านการเกษตร
2. สร้างบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพันธุ์ เทคโนโลยีด้านการผลิต และการตรวจสอบ
3. ส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ผู้ประกอบการในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กลยุทธ์ที่ 3: การพัฒนาและเชื่อมโยงเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลเพื่อการผลิต การค้า และการลงทุน

การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อให้บริการแก่ผู้นำเข้า-ส่งออก รวมทั้งการเคลื่อนย้ายสินค้าในประเทศเพื่อนบ้านกลับเข้าไทย และพัฒนาฐานข้อมูลที่สำคัญในการผลิต/การตลาดให้เป็นปัจจุบัน จึงควรเร่งดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1. พัฒนาระบบ National Single Window มาใช้ในไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
2. จัดสร้างศูนย์กลางข้อมูลด้านพันธุ์ และเทคโนโลยีการผลิต

กลยุทธ์ที่ 4: สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เกี่ยวข้องทั้งด้านการผลิต การตลาด และการแปรรูปอยู่แล้ว บุคลากรในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในแต่ละด้านจึงควรดำเนินงานบูรณาการงานร่วมกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความมั่นคง และความปลอดภัย ในพืชของไทยให้ยั่งยืน กลยุทธ์ข้อนี้จะช่วยให้การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยเกิดความยั่งยืน โดยมีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1. สร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น อบจ. และอบต. เห็นความสำคัญของการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อสร้างรายได้ในท้องถิ่น
2. อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พันธุ์พื้นเมือง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี ตลอดจนพันธุ์พืชเศรษฐกิจในท้องถิ่น
3. สร้างความเข้มแข็งและบูรณาการระหว่างกลุ่มเกษตรกร ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปปรับใช้ในท้องถิ่น
4. เชื่อมโยงระบบการผลิต การตลาด และการแปรรูปในท้องถิ่น เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร
5. สร้างและพัฒนาบุคลากรและเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต
6. สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ผู้เกษตรกรในท้องถิ่น ด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรอย่างครบวงจรและยั่งยืน

มิติด้านความพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 5: การขยายฐานการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ด้วยระบบการผลิตที่ดีทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

ผลผลิตส่วนใหญ่ในประเทศได้มาจากการเพาะปลูกในช่วงฤดูฝน ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากมีความชื้นสูงและก่อให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อรา โดยเฉพาะสารอะฟลาทอกซิน ส่งผลกระทบต่อการขยายธุรกิจการเลี้ยงสัตว์เพื่อการส่งออกต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องนำระบบการผลิตที่ดีมาใช้ และพัฒนาแหล่งน้ำ (บ่อตื้น) ให้เกษตรกร เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งให้มากขึ้น และปรับโครงสร้างการปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เหมาะสม โดยเฉพาะในพื้นที่ 2.2 ล้านไร่ ที่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมเล็กน้อยและไม่เหมาะสม ควรจะต้องปรับเปลี่ยนสู่ความเหมาะสมสูงและปานกลาง ก็จะทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตได้อย่างพอเพียงต่อการใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของประเทศที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การจัดพื้นที่ปลูกข้าวโพด (Zoning) จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งผลักดัน ส่วนพื้นที่ 3.7 ล้านไร่ ที่เป็นการบุกรุกป่าจะอย่างไรในอนาคต ถ้าจะต้องปรับเปลี่ยนไม่ให้มี คงต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจในหลายๆ มิติ การผลักดันกลยุทธ์นี้มีแผนงาน/โครงการที่เสนอให้ดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมการผลิตเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยใช้ระบบทำการเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน
2. จัดพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพการผลิต (Zoning)
3. ขยายฐานการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเมล็ดพันธุ์ ไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยระบบการเกษตรแบบมีสัญญา ภายใต้โครงการ ACMECS
4. ส่งเสริมระบบการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และการจัดการของเกษตรกรในแต่ละท้องถิ่น ทั้งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน
5. พัฒนาแหล่งน้ำบ่อตื้นและแหล่งน้ำบาดาล ในเขตที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง เพื่อเพิ่มพื้นที่การผลิตเมล็ดข้าวโพดและเมล็ดพันธุ์ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ
6. จัดตั้งหมู่บ้านเมล็ดพันธุ์ ให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ (Seed) แทนเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (Grain)

กลยุทธ์ที่ 6: ส่งเสริมและสนับสนุนการค้าการลงทุนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

1. ประสานความร่วมมือ กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในด้านกฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการเคลื่อนย้ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเมล็ดพันธุ์
2. พัฒนาและเชื่อมโยงระบบ National Single Window ให้สามารถนำไปปรับใช้ในด้านการค้า และการลงทุนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
3. สนับสนุนภาคเอกชนของไทยให้มีการลงทุนผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเมล็ดพันธุ์ (Seed and Grain) โดยผ่านหอการค้าระดับแขวง/จังหวัด/ประเทศ
4. ส่งเสริมกลไกในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
5. สนับสนุนให้มีระบบการประกันภัยพืชผล เพื่อลดความเสี่ยง

มิติด้านความปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 7: ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และสร้างบรรยากาศที่ดีโดยมาตรการของรัฐ

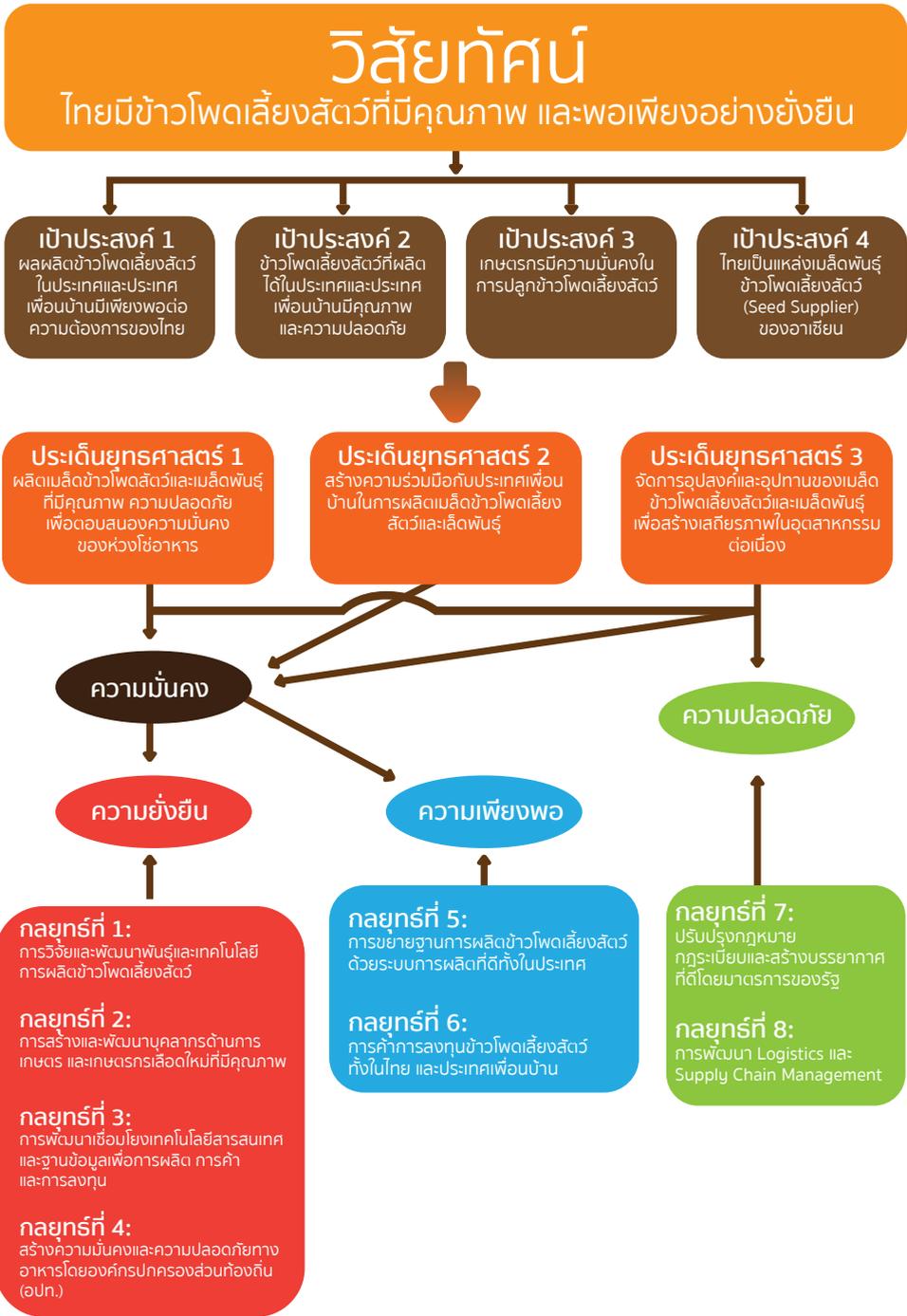
การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งถูกกำกับและดูแลโดยสำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ไทยได้พยายามที่จะให้ประเทศเพื่อนบ้านใช้หลักการและข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับไทย และ Harmonize ให้มีความสอดคล้องกันในอาเซียน จึงควรเร่งดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก เพื่อให้มีการส่งเสริมการปลูกในประเทศเพื่อนบ้านและนำผลผลิตกลับเข้าไทย โดยเฉพาะกฎระเบียบว่าด้วยสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)
2. จัดทำมาตรฐานเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (Grain) ที่ปลอดภัย เพื่อรองรับมาตรฐานการลงทุนในอาเซียน

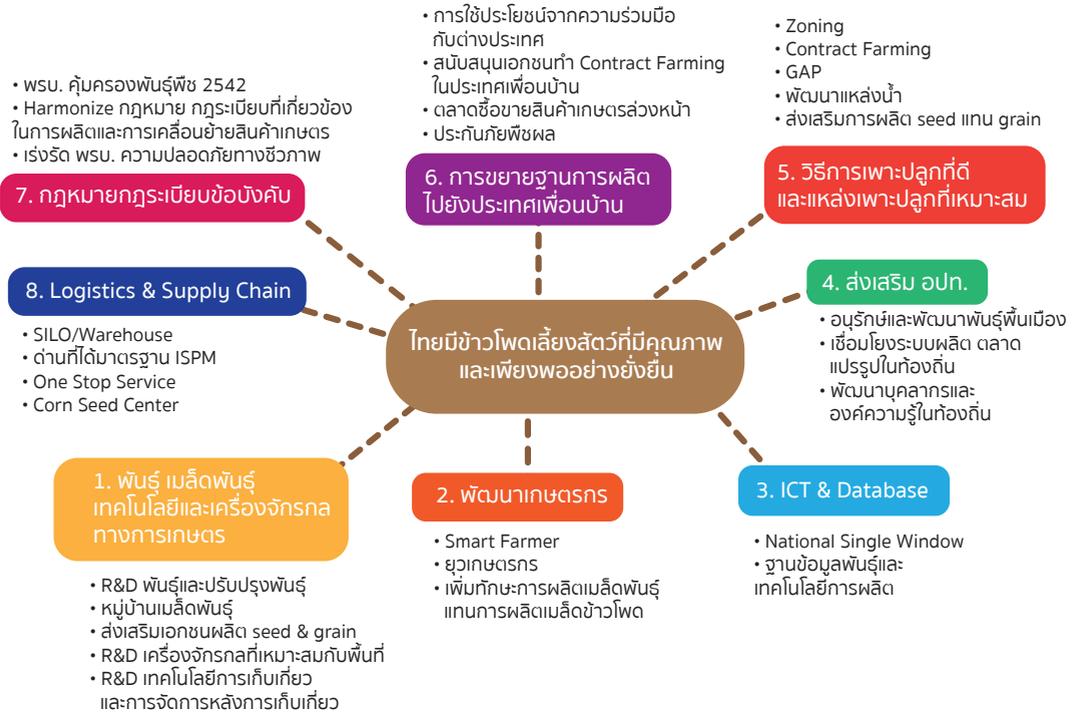
กลยุทธ์ที่ 8: การพัฒนา Logistics และ Supply Chain Management

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงต้นฤดูฝน ประมาณเกือบ 80% ของผลผลิตทั้งหมดในประเทศ จึงทำให้มีผลผลิตล้นตลาด และเกษตรกรถูกกดราคา ไทยขาดนโยบายการพัฒนากระบวนการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องกัน ทำให้เกิดความไม่สมดุลของอุปสงค์และอุปทานของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศอย่างต่อเนื่อง และยังไม่ได้รับการแก้ไข จึงเห็นสมควรผลักดันกลยุทธ์นี้ให้เป็นรูปธรรม โดยดำเนินการในแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1. พัฒนามาตรฐานการจัดเก็บสินค้าคงคลัง เพื่อยกระดับคุณภาพของ SILO/Warehouse ทั้งในประเทศและในประเทศเพื่อนบ้าน
2. พัฒนาระบบและกลไกในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านำเข้าและส่งออก
3. สนับสนุนให้มีการเจรจาจัดทำมาตรฐานการตรวจสอบสินค้าให้สอดคล้อง (Harmonized) และเป็นมาตรฐานเดียวกัน
4. เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านการผลิต และการตลาดทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน
5. ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (Corn Seed Center)
6. พัฒนาบุคลากรและหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพสินค้าทั้งมาตรฐานการผลิตและความปลอดภัยให้เป็นมาตรฐานสากล

รูปที่ 1 ความเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร ในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

รูปที่ 2 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร ในข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2.3 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ทางอาหารของถั่วเหลือง

2.3.1 วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์สูงสุด และประเด็นยุทธศาสตร์

1) วิสัยทัศน์

“ไทยมีถั่วเหลืองที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยและเพียงพอสำหรับการบริโภคอย่างยั่งยืน”

2) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals) และ ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

2.1) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals)

1. ไทยมีผลผลิตถั่วเหลืองเพียงพอต่อการใช้และการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการบริโภคในประเทศ
2. ไทยลดการพึ่งพาการนำเข้าถั่วเหลืองจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน
3. ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลืองที่ผลิตในไทย และนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านมีคุณภาพ และ ความปลอดภัยตามมาตรฐาน

2.2) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

1. พัฒนาระบบการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตถั่วเหลืองที่มีคุณภาพ และปลอดภัย รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์
2. สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิต ถั่วเหลือง ลดการพึ่งพาการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน

ถั่วเหลืองไทย...ทำอย่างไรให้ผลผลิตเพียงพอ

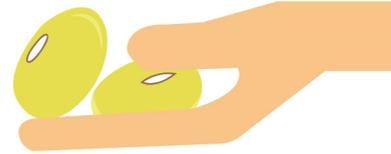

สถานการณ์การผลิตถั่วเหลืองในอาเซียน

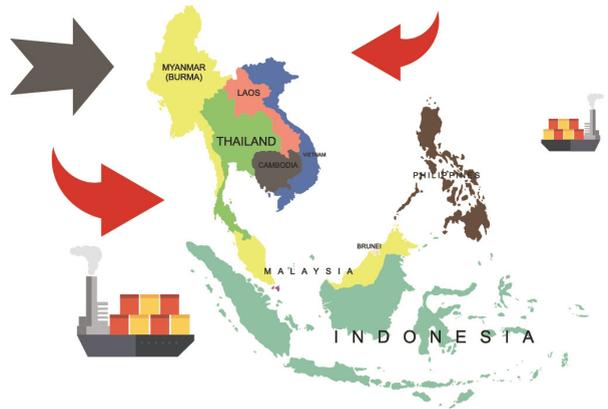
ผลผลิตของอาเซียน
รวมกันเพียง **1.46 ล้านตัน**

ความต้องการผลผลิต
6.9 ล้านตัน

ไม่เพียงพอ
ต่อความต้องการ

การนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง
จากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน
มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า
เนื่องจากการใช้พันธุ์
ที่ดัดแปลงพันธุกรรม

ค่าเฉลี่ยผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่
(ปี 2552-2556)

ปัญหาการผลิต ถั่วเหลืองในไทย

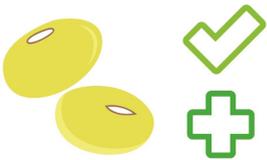
ขาดแคลนพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ที่ดี
 อีกทั้งเกษตรกรนิยมปลูกถั่วเหลืองพันธุ์เก่า
 ซึ่งไม่ทนต่อโรคและแมลง

ขาดการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้
 ในกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการ
 ทรัพยากรที่ช่วยลดต้นทุน

ราคาผลผลิตต่ำ
 ส่งผลให้เกษตรกรหันไปปลูกพืชชนิดอื่น
 ที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า

ยุทธศาสตร์ถั่วเหลือง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต

โดยความร่วมมือในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

พัฒนาระบบการผลิตเพื่อผลผลิตถั่วเหลือง
 ที่มีคุณภาพและปลอดภัย
 รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
 เพื่อเพิ่มผลผลิตถั่วเหลือง ลดการพึ่งพา
 การนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน

2.3.2 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับข้าวเหลืองทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน ได้กลยุทธ์ในการผลักดันแผนงาน/โครงการต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติด้านความยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1: การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ การผลิต และการแปรรูป

การกำหนดกรอบการวิจัยเพื่อให้ได้พันธุ์ข้าวเหลืองที่มีคุณสมบัติในการให้ผลผลิตสูง ต้านทานต่อโรค แมลง และทนต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ และเก็บรักษา รวมทั้งการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การแปรรูปข้าวเหลืองทางด้านโภชนาการ สุขภาพ และเวชภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น โดยมีแผนงาน/โครงการที่สำคัญ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. วิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวเหลืองให้มีผลผลิตสูง ต้านทานต่อโรคและแมลง ศัตรู และทนทานต่อสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ด้วยเทคโนโลยีมาตรฐานและเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่
2. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ กระบวนการผลิต และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองเพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ (Seed Production Processing and Storage)
3. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวเหลืองที่เหมาะสมกับระบบปลูกพืชหมุนเวียน โดยเฉพาะในพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง ข้าวโพด และอ้อย
4. วิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้ในการผลิตและเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวเหลือง เพื่อลดต้นทุนการผลิตและลดการสูญเสียผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว
5. วิจัยและพัฒนาเชื้อจุลินทรีย์ เช่น ไรโซเบียม ไมโคไรซา เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรึงธาตุอาหารให้กับข้าวเหลือง
6. วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการแปรรูปข้าวเหลืองทางด้านโภชนาการ สุขภาพ เวชภัณฑ์ ฯลฯ

กลยุทธ์ที่ 2: การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร และเกษตรกร

เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบุคลากร และเกษตรกร ให้มีความรู้และทักษะอย่างมืออาชีพในการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวเหลืองในประเทศไทย และสามารถนำไปพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้านได้ เมื่อเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ผลิตนักวิจัยมืออาชีพด้านการพัฒนาพันธุ์ และกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ข้าวเหลืองตัดแปลงพันธุกรรม
2. สร้างบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปรับปรุงพันธุ์ และเทคโนโลยีการผลิต
3. พัฒนาเกษตรกรเพื่อเพิ่มทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองแทนการผลิตเมล็ดข้าวเหลือง
4. สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการสร้างยูเกษตรกรด้านการผลิตข้าวเหลือง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรอย่างครบวงจรและยั่งยืน
5. พัฒนาบุคลากรและศักยภาพของด่านตรวจพืชให้ได้ตามมาตรฐาน ISPM
6. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหลือง เพื่อให้มีอำนาจต่อรองจากการทำเกษตรแบบมีสัญญา

กลยุทธ์ที่ 3: สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการผลิต การตลาด และการแปรรูปอยู่แล้ว บุคลากรในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละด้าน จึงควรดำเนินงานบูรณาการงานร่วมกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความมั่นคง และความปลอดภัย ในพืชของไทยให้ยั่งยืน กลยุทธ์ข้อนี้จะช่วยให้การผลิตข้าวเหลืองของไทยเกิดความยั่งยืน โดยมีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1. สร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น อบจ. และ อบต. เห็นความสำคัญของการผลิตข้าวเหลือง เพื่อสร้างรายได้ในท้องถิ่น

2. อนุรักษ์และพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ถั่วเหลืองพันธุ์พื้นเมือง และถั่วเหลืองพันธุ์ดี ตลอดจนพันธุ์พืชเศรษฐกิจในท้องถิ่น
3. สร้างความเข้มแข็งและบูรณาการระหว่างกลุ่มเกษตรกร ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปปรับใช้ในท้องถิ่น
4. เชื่อมโยงระบบการผลิต การตลาด และการแปรรูปในท้องถิ่น เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร
5. พัฒนาบุคลากรและเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต และสร้างนวัตกรรมให้เป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น
6. สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ผู้เกษตรกรในท้องถิ่น ด้านการผลิตถั่วเหลือง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรอย่างครบวงจรและยั่งยืน

มิติด้านความพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 4: ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พันธุ์ถั่วเหลืองที่มีคุณภาพ และเข้าถึงได้ง่าย

เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรต้องการขยายพื้นที่ปลูกให้มากขึ้น และส่งผลให้ปริมาณการผลิตถั่วเหลืองในประเทศเพิ่มขึ้น โดยการจัดตั้ง หรือสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ การผลิตเมล็ดพันธุ์ และส่งเสริมการผลิตให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน แผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ มีดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์พืชไร่ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองคุณภาพดีให้พอเพียงกับความต้องการของเกษตรกรไทย และเกษตรกรในประเทศเพื่อนบ้าน
2. สร้างหมู่บ้านเมล็ดพันธุ์ในชุมชนที่มีการผลิตถั่วเหลืองเพื่อเป็นหมู่บ้านต้นแบบ และขยายผล
3. ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อให้เกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง

กลยุทธ์ที่ 5: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ถั่วเหลืองเพื่อเพิ่มความหลากหลายและมูลค่า

การเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์ สิ่งที่สำคัญคือ คุณภาพและความปลอดภัย โดยเฉพาะการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารมนุษย์ในด้านโภชนาการ สุขภาพ และเวชภัณฑ์ และในขณะเดียวกันการแปรรูปเป็นสินค้า

1. สนับสนุนการใช้นวัตกรรมการแปรรูปถั่วเหลืองทางด้านโภชนาการ สุขภาพ เวชภัณฑ์ ฯลฯ เพื่อสุขภาพที่ดีของผู้บริโภค
2. ส่งเสริมการแปรรูปถั่วเหลืองเพื่อเป็นสินค้าโอท็อปสำหรับตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market)

กลยุทธ์ที่ 6: ส่งเสริมประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งผลิตถั่วเหลืองและเมล็ดพันธุ์

เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) และลดต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะแรงงานในไทยที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และใช้ประโยชน์จากข้อตกลงของการเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะแผนงาน/โครงการภายใต้ความตกลง ACIA และ ACMECS เป็นต้น มีแผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาและทดสอบพันธุ์ถั่วเหลือง รวมถึงเทคโนโลยีการเพาะปลูกที่เหมาะสมกับแหล่งปลูกที่เหมาะสมในแต่ละประเทศ
2. สร้างแรงจูงใจในการผลิตถั่วเหลือง และเมล็ดพันธุ์ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านโดยการส่งเสริมให้เกิดการค้าการลงทุนภายใต้ความตกลง AFTA/AC/AEC/AIA/ACIA และ ACMECS
3. ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองในประเทศเพื่อนบ้านให้มีคุณภาพและกระจายสู่เกษตรกรทั้งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน
4. สนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนผลิตถั่วเหลืองในประเทศเพื่อนบ้าน (สปป.ลาว กัมพูชา เมียนมาร์) ด้วยวิธีการทำเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) เพื่อนำกลับมาใช้ในประเทศ

มิติด้านความปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 7: ส่งเสริมวิธีการผลิตถั่วเหลืองให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและความปลอดภัย

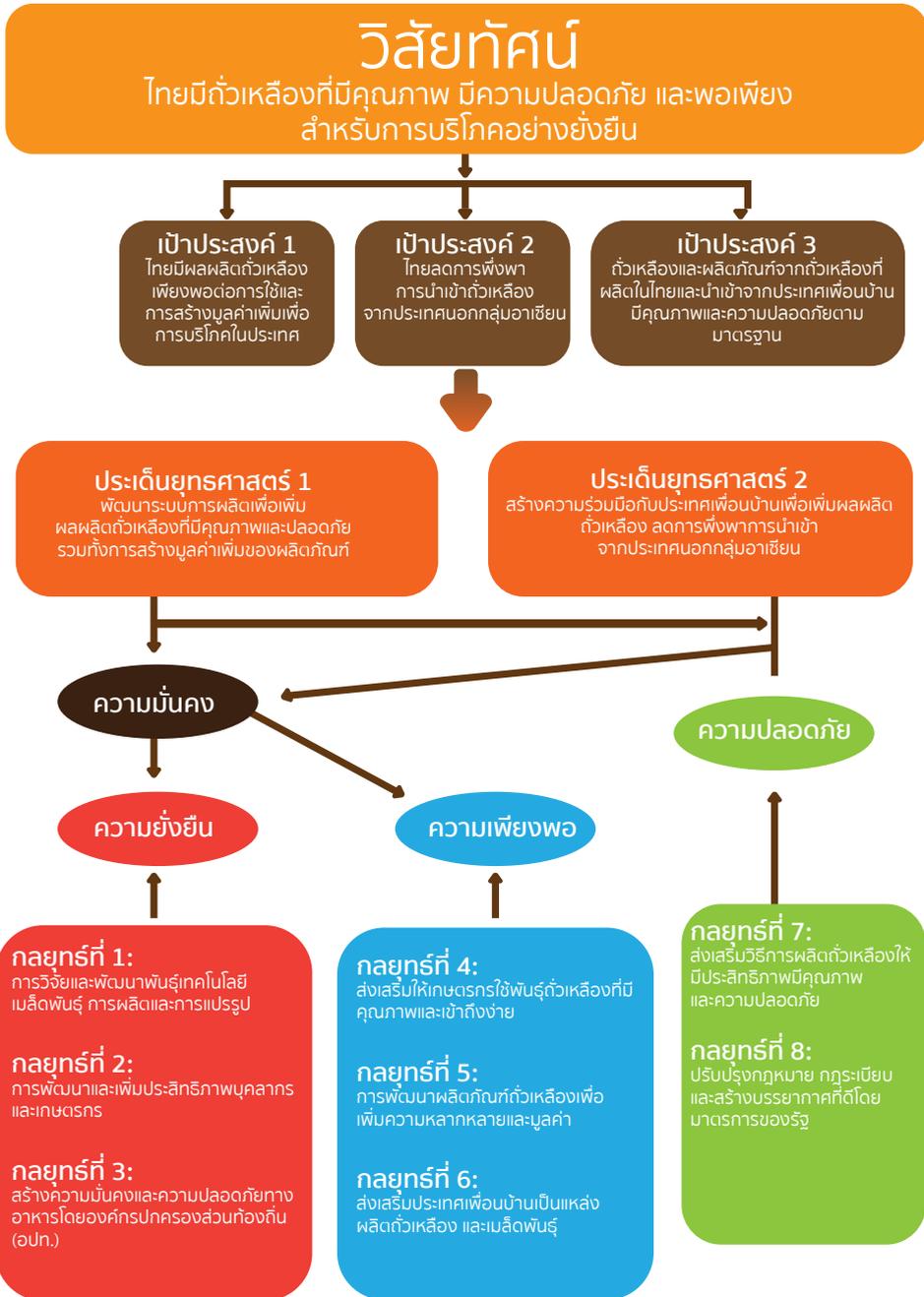
การกำหนดกรอบการวิจัยภายใต้การบริหารจัดการการผลิตในพื้นที่ที่กำหนด (Zoning) ใช้ระบบการทำเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) และสนับสนุนระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation) โดยมีถั่วเหลืองเป็นพืชสลับกับการปลูกพืชชนิดอื่น เพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน รวมทั้งเน้นการวิจัยด้านความปลอดภัยจากสารเคมี มีแผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. การบริหารจัดการการผลิตถั่วเหลืองที่ดีและเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ (Zoning)
2. ส่งเสริมวิธีการผลิตตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ในพื้นที่ที่เหมาะสม
3. สนับสนุนการผลิตถั่วเหลืองโดยให้มีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน และใช้ระบบการทำเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming)
4. สนับสนุนและขยายผลระบบการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ถั่วเหลืองเป็นพืชสลับกับการปลูกข้าวนาปรัง ข้าวโพดและอ้อย
5. ส่งเสริมการผลิตถั่วเหลืองที่ปลอดภัยจากสารเคมีเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารของมนุษย์
6. ส่งเสริมการผลิตถั่วเหลือง Non-GMOs เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารมนุษย์ที่ไม่ต้องการถั่วเหลืองดัดแปลงพันธุกรรมเป็นวัตถุดิบ

กลยุทธ์ที่ 8: ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และสร้างบรรยากาศที่ดีโดย มาตรการของรัฐ

กฎหมายและกฎระเบียบปฏิบัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพันธุ์พืช การนำเข้า ส่งออกสินค้าเกษตร การเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ (Seed Hub) และกฎระเบียบเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้า เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการ เพราะบรรยากาศในการค้า การลงทุน ภาครัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทให้การสนับสนุน มีแผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพื่อสร้างความมั่นใจให้เอกชน เข้ามาลงทุนในการพัฒนาพันธุ์และการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง
2. ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการเคลื่อนย้ายผลผลิตถั่วเหลืองระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีความสอดคล้อง (Harmonization)
3. ปรับปรุงมาตรฐานการผลิตเมล็ดถั่วเหลือง และเมล็ดพันธุ์ ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีความสอดคล้อง (Harmonization)
4. กำหนดนโยบายการเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองของประเทศให้ชัดเจน เพื่อกระจายเมล็ดพันธุ์สู่เกษตรกรไทยและประเทศเพื่อนบ้าน
5. เร่งรัดการออก พ.ร.บ.ความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ถั่วเหลืองดัดแปลงพันธุกรรม
6. ทบทวนระบบการนำเข้าแบบมีโควตา ภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น WTO, FTA, AFTA และ ACMECS เป็นต้น

รูปที่ 3 ความเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์
ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์เพื่อความมั่นคง
และความปลอดภัยทางอาหารในถั่วเหลือง

รูปที่ 4 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารในข้าวโพด

2.4 ยุทธศาสตร์ความมั่นคงและความปลอดภัย ทางอาหารของถั่วเขียว

2.4.1 วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์สูงสุด และประเด็นยุทธศาสตร์

1) วิสัยทัศน์

*“ไทยมีถั่วเขียวที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และพอเพียงต่อการบริโภค
และส่งออก”*

2) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals) และ ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

2.1) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals)

1. ไทยมีผลผลิตถั่วเขียวที่มีคุณภาพ และปลอดภัย
2. การผลิตถั่วเขียวของเกษตรกรไทยมีความยั่งยืนในระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation)
3. ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าถั่วเขียวในภูมิภาคอาเซียน

2.2) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

1. พัฒนาระบบการผลิตถั่วเขียวเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพ และปลอดภัย ด้วยระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation)
2. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาการผลิตถั่วเขียวที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ
3. สร้างเสถียรภาพอุปสงค์/อุปทานของเมล็ดถั่วเขียว และเมล็ดพันธุ์

ถั่วเขียวไทย...พร้อมก้าวไกลในตลาดอาเซียน

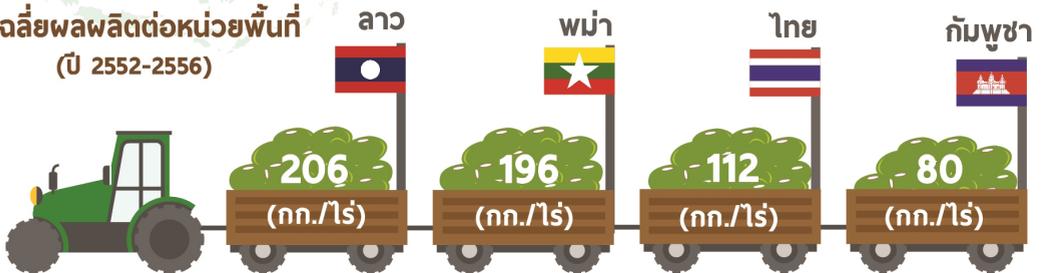
สถานการณ์ การผลิตถั่วเขียวในอาเซียน

ส่งผลให้ปริมาณ
ผลผลิต
ในอาเซียน
เพิ่มขึ้น

ค่าเฉลี่ยผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่
(ปี 2552-2556)

ประเทศเพื่อนบ้านของไทยมีนโยบายส่งออก

ลาว, กัมพูชา, เมียนมาร์
มีนโยบายส่งเสริมการลงทุน
และทำการเกษตรแบบมีสัญญา
(Contract Farming)

ไม่มีเทคโนโลยี
ในการผลิตถั่วเขียว
ที่เป็นของตนเอง

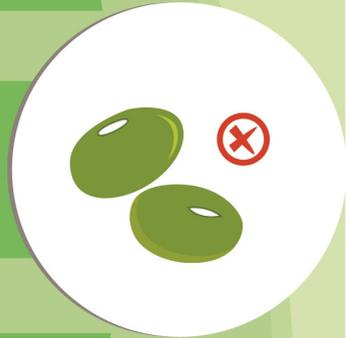
พึ่งพาเทคโนโลยีที่นำเข้า
มาจากประเทศเพื่อนบ้าน
เช่น ไทยและจีน

ปัญหาการผลิตถั่วเขียวในไทย

พื้นที่เพาะปลูกลดลง
ประกอบด้วยประสิทธิภาพการผลิตต่ำ

ขาดแคลนพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ที่ดี
สำหรับใช้เพาะปลูกในช่วงเวลาที่ต้องการ
 อีกทั้งเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพต่ำ

ราคาสินค้าขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด
และนโยบายประกันราคาพืชผลชนิดอื่น
ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตถั่วเขียว

ยุทธศาสตร์ถั่วเขียว เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต

โดยความร่วมมือในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

พัฒนาระบบการผลิตถั่วเขียว
เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต
ที่มีคุณภาพและปลอดภัย
ด้วยระบบการปลูกพืชหมุนเวียน
(Crop Rotation)

ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
ในการพัฒนาการผลิตถั่วเขียว
ที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

สร้างเสถียรภาพอุปสงค์
และอุปทานของเมล็ดถั่วเขียว
และเมล็ดพันธุ์

2.4.2 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับถั่วเขียว ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน ได้กลยุทธ์ในการผลักดันแผนงาน/โครงการ โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติด้านความยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1: การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ และการผลิตเมล็ดพันธุ์รวมถึงเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปถั่วเขียว

การกำหนดกรอบการวิจัยเพื่อให้ได้พันธุ์ถั่วเขียว ที่มีคุณสมบัติในการให้ผลผลิตสูง ต้านทานต่อโรค แมลง เก็บเกี่ยวได้พร้อมกัน ฝักไม่แตก และทนต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะที่เหมาะสมกับระบบการปลูกพืชหมุนเวียนในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนเทคโนโลยีการผลิต กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ และเก็บรักษา รวมทั้งวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วเขียวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น โดยมีแผนงานสำคัญที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. วิจัยและพัฒนาพันธุ์ถั่วเขียวคุณภาพดีที่ให้ผลผลิตสูง มีความต้านทานโรค และแมลง เก็บเกี่ยวได้พร้อมกันฝักไม่แตก เหมาะสมกับระบบการปลูกพืชหมุนเวียนในแต่ละท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีมาตรฐานร่วมกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่
2. วิจัยและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตถั่วเขียวที่เหมาะสมกับแต่ละฤดูกาล และเข้ากับระบบการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยว/หมุนเวียน
3. พัฒนาระบบการการเพาะปลูก และเก็บเกี่ยวผลผลิตถั่วเขียวด้วยเครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิต
4. พัฒนาเทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อป้องกันการสูญเสียผลผลิต และคุณภาพ
5. วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วเขียวให้มีความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลยุทธ์ที่ 2: สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการผลิต การตลาด และการแปรรูปอยู่แล้ว บุคลากรในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในแต่ละด้านจึงควรดำเนินงานบูรณาการงานร่วมกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความมั่นคง และความปลอดภัย ในการเพาะปลูกพืชของไทยให้ยั่งยืน กลยุทธ์ข้อนี้จะช่วยให้การผลิตถั่วเขียวของไทยเกิดความยั่งยืน โดยมีแผนงานดังนี้

1. สร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น อบจ.และอบต. ให้ความสำคัญของการผลิตถั่วเขียว เพื่อสร้างรายได้ในท้องถิ่น
2. อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์ถั่วเขียวพันธุ์พื้นเมือง และถั่วเขียวพันธุ์ดี ตลอดจนพันธุ์พืชเศรษฐกิจในท้องถิ่น
3. สร้างความเข้มแข็งและบูรณาการระหว่างกลุ่มเกษตรกร ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปปรับใช้ในท้องถิ่น
4. เชื่อมโยงระบบการผลิต การตลาด และการแปรรูปในท้องถิ่น เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร
5. พัฒนาบุคลากรและเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต และสร้างนวัตกรรมให้เป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น
6. สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น ด้านการผลิตถั่วเขียว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรอย่างครบวงจรและยั่งยืน

7. มิติด้านความปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 3: ส่งเสริมให้เกษตรกรมีพันธุ์ถั่วเขียวที่มีคุณภาพ เข้าถึงเมล็ดพันธุ์ได้ง่าย

เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรต้องการขยายพื้นที่ปลูกให้มากขึ้น และส่งผลให้ปริมาณการผลิตถั่วเขียวในประเทศเพิ่มขึ้น โดยการจัดตั้ง หรือสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ การผลิตเมล็ดพันธุ์ และส่งเสริมการผลิตให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน แผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ได้แก่

1. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันเกษตรกร และเอกชนนำพันธุ์ถั่วเขียวพันธุ์ดีไปขยายผลสู่เกษตรกร
2. จัดตั้งศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์พืชไร่ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวคุณภาพดีให้พอเพียงกับความต้องการของเกษตรกรไทย และเกษตรกรในประเทศเพื่อนบ้าน
3. จัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวระดับชั้นพันธุ์จำหน่ายในชุมชน

กลยุทธ์ที่ 4: ส่งเสริมการใช้กรรมวิธีการเพาะปลูกที่ดี และการจัดเก็บเคลื่อนย้ายอย่างมีประสิทธิภาพ

การปลูกในระบบการทำกรเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) เป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน และในอนาคต เพราะผลผลิตที่ได้จะมีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของผู้บริโภค อย่างไรก็ดี ถ้าขาดซึ่งระบบจัดเก็บและเคลื่อนย้ายผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลต่อคุณภาพเมล็ดถั่วเขียวได้ ดังนั้น แผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ มีดังนี้

1. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พันธุ์ถั่วเขียวที่สอดคล้องกับความต้องการในการบริโภค
2. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ด้วยวิธีการเพาะปลูกที่ดี และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เพื่อยกระดับผลผลิตและคุณภาพ
3. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบจัดเก็บ (Silo/Warehouse) และเคลื่อนย้ายถั่วเขียวและเมล็ดพันธุ์อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 5: ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียนโดยใช้ถั่วเขียว

ด้วยศักยภาพของถั่วเขียว ที่มีอายุสั้น ใช้น้ำน้อย และ ช่วยในการปรับปรุงบำรุงดิน จึงเหมาะที่จะใช้ปลูกเป็นพืชหมุนเวียนกับพืชหลัก หรือปลูกเป็นพืชแซม และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ปลูกถั่วเขียวในรูปแบบดังกล่าว การทำเกษตรแบบมีสัญญา จะเป็นหลักประกันที่ดีต่อเกษตรกรในการผลิตถั่วเขียว มีแผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมระบบการปลูกพืชหมุนเวียนโดยใช้ถั่วเขียวเป็นพืชสลับกับการปลูกพืชหลักชนิดอื่น เพื่อปรับปรุงดิน ลดต้นทุน ตัดวงจรของโรค/แมลง
2. สนับสนุนภาคเอกชนให้มีการผลิตถั่วเขียวทั้งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ระบบการทำเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming)

กลยุทธ์ที่ 6: ส่งเสริมประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งเพาะปลูกถั่วเขียว

เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) และลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะแรงงานในไทยที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และใช้ประโยชน์จากข้อตกลงของการเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะโครงการ ACIA และ ACMECS เป็นต้น มีแผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1. เพิ่มศักยภาพ และประสิทธิภาพการผลิตถั่วเขียว ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดการพึ่งพาจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน
2. สนับสนุนให้มีการผลิตถั่วเขียวในประเทศเพื่อนบ้าน (สปป.ลาว กัมพูชา เมียนมาร์) เพื่อนำกลับมาใช้ในประเทศ
3. พัฒนาระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวในประเทศให้มีคุณภาพ และการกระจายสู่เกษตรกรทั้งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน
4. สร้างแรงจูงใจในการผลิตถั่วเขียว และเมล็ดพันธุ์ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการส่งเสริมให้เกิดการค้าการลงทุนภายใต้ความตกลง AFTA, AIA, ACIA, AEC และ ACMECS
5. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาและทดสอบพันธุ์ถั่วเขียว รวมถึงเทคโนโลยีในการเพาะปลูกที่เหมาะสมกับแหล่งปลูกในแต่ละประเทศ

6. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้านในการกำหนด คุณลักษณะและมาตรฐาน ของระบบซื้อขาย ระบบจัดเก็บและเคลื่อนย้าย

มิติด้านความปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 7: ปรับปรุงการตรวจสอบ และการทดสอบ คุณภาพตามมาตรฐาน เมล็ดพันธุ์ การปนเปื้อนวัตถุอันตรายและสุขอนามัยพืชของเมล็ดถั่วเขียว อย่างมีประสิทธิภาพ แม่นยำ และรวดเร็ว

เป็นแนวทางในการผลักดันให้เมล็ดถั่วเขียวที่ผลิตหรือนำเข้าให้มีคุณภาพ โดย กำหนดให้มีการพัฒนาห้องปฏิบัติการ วิธีการตรวจสอบ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร เพื่อทำการตรวจสอบและกำหนดมาตรฐาน ให้สอดคล้องกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีแผนงาน/โครงการที่สำคัญ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้

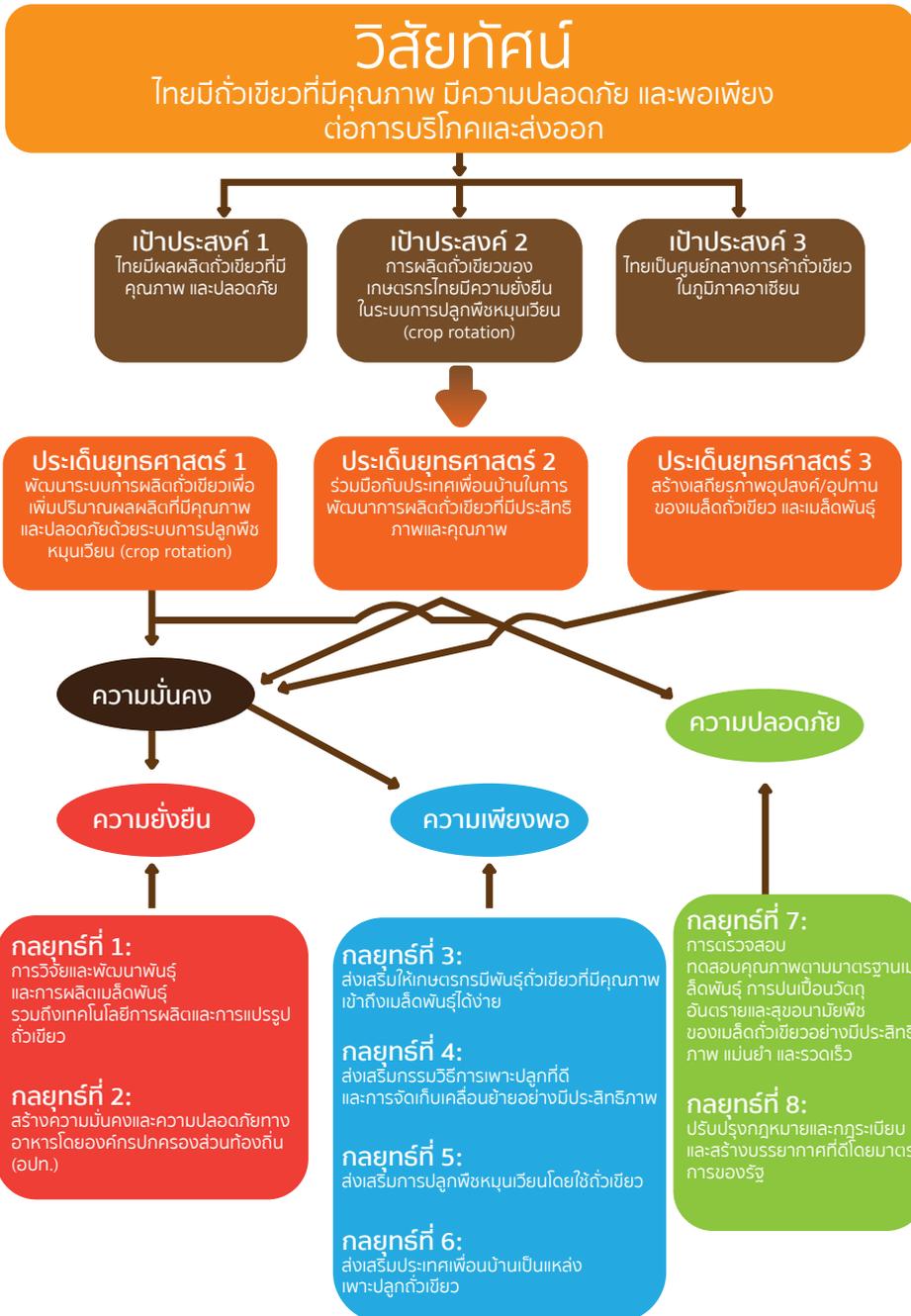
1. พัฒนาห้องปฏิบัติการทดสอบ/ตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานสากล ครอบคลุมทุกพื้นที่
2. พัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการตรวจสอบ/ทดสอบที่มี ศักยภาพ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำระดับมาตรฐานและคุณภาพเมล็ดถั่วเขียว มาใช้ในการกำหนดราคา

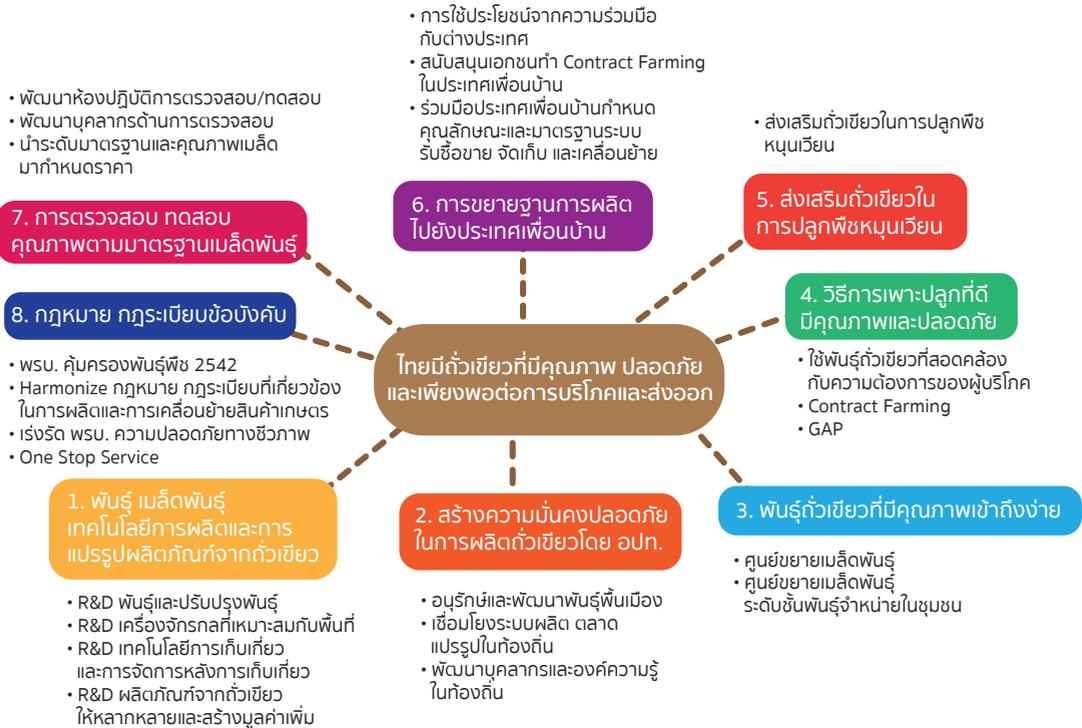
**กลยุทธ์ที่ 8: ปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบ และสร้างบรรยากาศที่ดีโดย
มาตรการของรัฐกฎหมายและกฎระเบียบปฏิบัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ
คุ้มครองพันธุ์พืช การนำเข้า ส่งออกสินค้าเกษตร การเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์
(Seed Hub) และกฎระเบียบการเคลื่อนย้ายสินค้า เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเร่ง
ดำเนินการ เพราะบรรยากาศในการค้า การลงทุน ภาครัฐจะต้องเข้ามามีบทบาท
ให้การสนับสนุน มีแผนงาน/โครงการ ที่ควรดำเนินการ ดังนี้**

1. ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ ว่าด้วยการนำเข้าและส่งออก
รวมทั้งว่าด้วยสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เพื่อให้มีการส่งเสริมการ
ปลูกในประเทศเพื่อนบ้านและนำผลผลิตกลับเข้าไทย
2. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการปรับปรุง และจัดทำมาตรฐานสินค้า
เมล็ดถั่วเขียว และเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน และมีความ
ปลอดภัย
3. จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านข้อมูล การค้า
การลงทุน และการเคลื่อนย้ายสินค้า เพื่ออำนวยความสะดวกแก่
ผู้ประกอบการ

รูปที่ 5 ความเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารในข้าว

รูปที่ 6 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคง และความปลอดภัยทางอาหารในตัวเขียว

2.5 ยุทธศาสตร์ความมั่นคงและความปลอดภัย ทางอาหารของถั่วลิสง

2.5.1 วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์สูงสุด และประเด็นยุทธศาสตร์

1) วิสัยทัศน์ (Vision)

“ไทยมีถั่วลิสงที่มีคุณภาพ ปลอดภัย เพียงพอ และตรงตามความต้องการ
ของตลาด”

2) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals) และ ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

2.1) เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals)

1. การผลิตถั่วลิสงของเกษตรกรไทยมีความยั่งยืนในระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation)
2. ไทยมีผลผลิตถั่วลิสงที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากสารอะฟลาทอกซิน (Aflatoxin)
3. ประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งผลิตถั่วลิสงที่มีคุณภาพ และปลอดภัย

2.2) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

1. พัฒนาระบบการผลิตถั่วลิสงเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพด้วยระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation) และเพื่อให้ปลอดภัยจากสารอะฟลาทอกซิน (Aflatoxin)
2. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาการผลิตถั่วลิสงที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

ถั่วลิสงไทย...จัดการอย่างไรให้ยั่งยืน

สถานการณ์การผลิตถั่วลิสงในอาเซียน

พื้นที่ปลูกถั่วลิสง

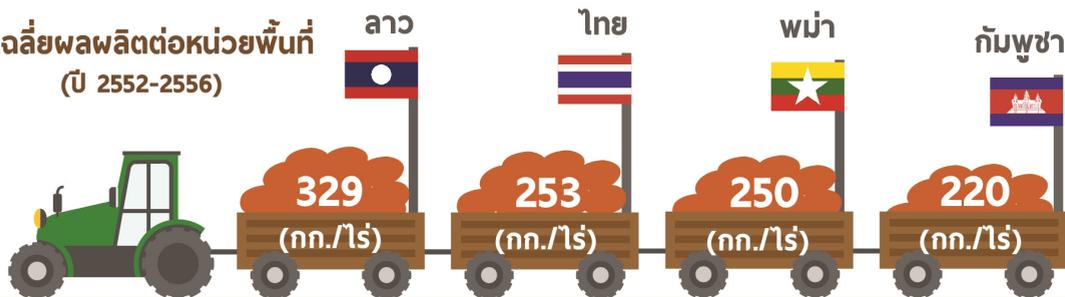
ของอาเซียน

มีแนวโน้มลดลง

รวมถึงพผลิตแต่ละปีไม่แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ยผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่
(ปี 2552-2556)

ประเทศเพื่อนบ้านของไทยมีนโยบายส่งออก

ลาว, กัมพูชา, เมียนมาร์
มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนต่างชาติ
และทำการเกษตรแบบมีสัญญา
(Contract Farming)

ไม่มีเทคโนโลยี
ในการผลิตถั่วลิสง
ที่เป็นของตนเอง

พึ่งพาเทคโนโลยีที่นำเข้า
มาจากประเทศเพื่อนบ้าน
เช่น ไทยและจีน

ปัญหาการผลิตถั่วลิสงในไทย

ผลผลิตถั่วลิสงในประเทศลดลง แต่ความต้องการถั่วลิสงเพิ่มขึ้น

ขาดการแลกเปลี่ยนพันธุ์และเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ

ราคาผลผลิตถั่วลิสงไม่จูงใจ ทำให้เกษตรกรหันไปปลูกพืชอื่นทดแทน

ไทยพึ่งพาการนำเข้าถั่วลิสงจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน เช่น จีนและอินเดีย

ยุทธศาสตร์ถั่วลิสง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต

โดยความร่วมมือในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

พัฒนาระบบการผลิตถั่วลิสง เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย ด้วยระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation) และเพื่อให้อปลอดภัยจากสารอะฟลาทอกซิน (Aflatoxin)

สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มผลผลิตถั่วลิสง ลดการพึ่งพาการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน

2.5.2 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับถั่วลิสง ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน ได้กลยุทธ์ในการผลักดันแผนงาน/โครงการ โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติด้านความยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 1: วิจัยและพัฒนาพันธุ์ เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์และการผลิตถั่วลิสง

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่พบ คือ การพัฒนาพันธุ์ถั่วลิสงของไทย ยังไม่ตรงตามความต้องการของตลาด เช่น ภาคอุตสาหกรรม และยังไม่เหมาะสมกับการปลูกในแต่ละท้องถิ่น กับทั้งยังมีสารอะฟลาทอกซินในความเข้มข้นที่สูงเกินมาตรฐาน ซึ่งหากสามารถพัฒนาพันธุ์ที่ลดการเกิดเชื้อรา หรือทำให้เชื้อราที่เป็นตัวการสร้างสารอะฟลาทอกซินไม่สามารถเจริญได้ที่เมล็ดถั่วลิสงก็จะช่วยแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี แผนงาน/โครงการสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีดังนี้

1. วิจัยและพัฒนาพันธุ์ถั่วลิสงที่เหมาะสมกับระบบการปลูกพืชหมุนเวียนในแต่ละท้องถิ่น เช่น พันธุ์ถั่วลิสงที่มีอายุสั้น และใช้น้ำน้อยซึ่งเหมาะในเขตที่มีการปลูกพืชจำกัดและมีน้ำน้อย เป็นต้น
2. วิจัยและพัฒนาพันธุ์ถั่วลิสงโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ เพื่อให้มี Chitinase สูง และมีความต้านทานเพลี้ยไฟ
3. พัฒนาระบบการเพาะปลูก และเก็บเกี่ยวผลผลิตถั่วลิสงด้วยเครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิต
4. พัฒนาเทคโนโลยีก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อลดปัญหาอะฟลาทอกซิน
5. ทดสอบพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์ที่ 2: สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการผลิต การตลาด และการแปรรูปอยู่แล้ว บุคลากรในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกรผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละด้าน จึงควรดำเนินงานบูรณาการงานร่วมกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความมั่นคง และความปลอดภัย ในพืชของไทยให้ยั่งยืน กลยุทธ์ข้อนี้จะช่วยให้การผลิตข้าวโพดของไทยเกิดความยั่งยืน โดยมีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1. สร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น อบจ. และอบต. เห็นความสำคัญของการผลิตข้าวโพด เพื่อสร้างรายได้ในท้องถิ่น
2. อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์ข้าวโพดพันธุ์พื้นเมือง และข้าวโพดพันธุ์ดี ตลอดจนพันธุ์พืชเศรษฐกิจในท้องถิ่น
3. สร้างความเข้มแข็งและบูรณาการระหว่างกลุ่มเกษตรกร ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปปรับใช้ในท้องถิ่น
4. เชื่อมโยงระบบการผลิต การตลาด และการแปรรูปในท้องถิ่น เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร
5. พัฒนาบุคลากรและเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต และสร้างนวัตกรรมให้เป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น
6. สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาการฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี แก่ผู้ประกอบการในท้องถิ่น ด้านการผลิตข้าวโพด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรอย่างครบวงจรและยั่งยืน

มิติด้านความพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 3: ส่งเสริมให้เกษตรกรมีพันธุ์ถั่วลิสงที่มีคุณภาพ เข้าถึงได้ง่าย

จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้เกิดช่องว่างด้านแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่มีคุณภาพ และแหล่งขยายเมล็ดพันธุ์ให้แก่เกษตรกร แนวทางแก้ไขที่สำคัญ มีดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์พืชไร่ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงคุณภาพดีให้พอเพียงกับความต้องการของเกษตรกร
2. เร่งรัดให้หน่วยงานภาครัฐ สถาบันเกษตรกร และเอกชนนำถั่วลิสงพันธุ์ดีไปขยายผล
3. สร้างหมู่บ้านเมล็ดพันธุ์ในชุมชนที่มีการผลิตถั่วลิสง

กลยุทธ์ที่ 4: ส่งเสริมกรรมวิธีการเพาะปลูกที่ดีในพื้นที่ที่เหมาะสม และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องการเพาะปลูกที่ดีที่จะทำให้ได้ผลผลิตสูง และมีความปลอดภัยโดยเฉพาะการเกิดสารอะฟลาทอกซิน ดังนั้น การส่งเสริมความรู้ให้แก่เกษตรกรทั้งด้านการเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยวจึงเป็นเรื่องสำคัญ ตัวอย่างของแผนงาน/โครงการ เช่น

1. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วิธีการเพาะปลูกที่ดี ด้วยการใช้อนุพันธุ์และเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี รวมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่แบบครบวงจร
2. ส่งเสริมการเพาะปลูกถั่วลิสงในฤดูแล้ง เพื่อลดปัญหาอะฟลาทอกซิน
3. ส่งเสริมให้มีการจัดการผลผลิต เพื่อให้มีการลดความชื้นอย่างรวดเร็ว เช่น พัฒนาเครื่องอบ เพื่อลดความชื้น

กลยุทธ์ที่ 5: ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียนโดยถั่วลิสง

เนื่องจากถั่วลิสงไม่ได้เป็นพืชเศรษฐกิจหลัก แต่ก็ยังเป็นพืชอาหารที่ผูกพันกับชีวิตคนไทยมายาวนาน ไทยมีการบริโภคถั่วลิสงในปริมาณที่มากกว่าที่ผลิตได้ ทำให้มีการนำเข้าถั่วลิสงมาโดยตลอด แนวทางหนึ่งในการที่จะให้ถั่วลิสงมีความยั่งยืน และมีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อลดการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน นั่นคือการปลูกถั่วลิสงสลับกับพืชเศรษฐกิจหลักช่วงที่มีการพักดิน และโดยที่ถั่วลิสงมีประโยชน์ในแง่ที่เป็นพืชบำรุงดิน การปลูกถั่วลิสงจึงเป็นประโยชน์กับพืชหลัก แผนงาน/โครงการที่สำคัญสำหรับกลยุทธ์นี้ ได้แก่

1. ส่งเสริมระบบการปลูกพืชหมุนเวียน โดยใช้ถั่วลิสงเป็นพืชสลับกับการปลูกพืชหลักชนิดอื่น เพื่อปรับปรุงดินลดต้นทุน ต้นวงจรของโรค/แมลง
2. สนับสนุนภาคเอกชนให้มีการผลิตถั่วลิสงทั้งในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ระบบการทำเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) ในระบบการปลูกพืชหมุนเวียน

กลยุทธ์ที่ 6: ส่งเสริมประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งเพาะปลูกถั่วลิสง

แนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตถั่วลิสง คือ สนับสนุนให้ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ ผลิตถั่วลิสงที่ได้มาตรฐานให้ไทย ตัวอย่างของแผนงาน/โครงการ เช่น

1. สนับสนุนให้มีการผลิตเมล็ดถั่วลิสงในประเทศเพื่อนบ้าน (สปป.ลาว กัมพูชา เมียนมาร์) เพื่อนำกลับมาใช้ในประเทศ
2. ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงให้มีคุณภาพและการกระจายสู่เกษตรกรทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน
3. สร้างแรงจูงใจในการผลิตถั่วลิสง และเมล็ดพันธุ์ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการส่งเสริมให้เกิดการค้าการลงทุนภายใต้ความตกลง AFTA/AIA/ACIA/AC/AEC และ ACMECS
4. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้าน ในการพัฒนาและทดสอบพันธุ์ถั่วลิสง รวมถึงเทคโนโลยีการเพาะปลูกที่เหมาะสมกับแหล่งปลูกในแต่ละประเทศ
5. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้าน ในการกำหนดคุณลักษณะและมาตรฐานของระบบซื้อขาย ระบบจัดเก็บและเคลื่อนย้าย รวมทั้งผลิตภัณฑ์

มิติด้านความปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 7: พัฒนาการตรวจสอบและการทดสอบ สารอะฟลาทอกซินได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม่นยำ และรวดเร็ว

การพัฒนาพันธุ์ถั่วลิสงที่ลดการเกิดเชื้อรา หรือทำให้เชื้อราที่เป็นตัวการสร้างสารอะฟลาทอกซินไม่สามารถเจริญได้ที่เมล็ดถั่วลิสงตามกลยุทธ์ที่ 1 นั้นทำได้ยากและใช้เวลานาน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบควบคุมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานสากล เพื่อให้ผลผลิตถั่วลิสงของไทยมีความปลอดภัยจากสารอะฟลาทอกซิน แผนงาน/โครงการการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

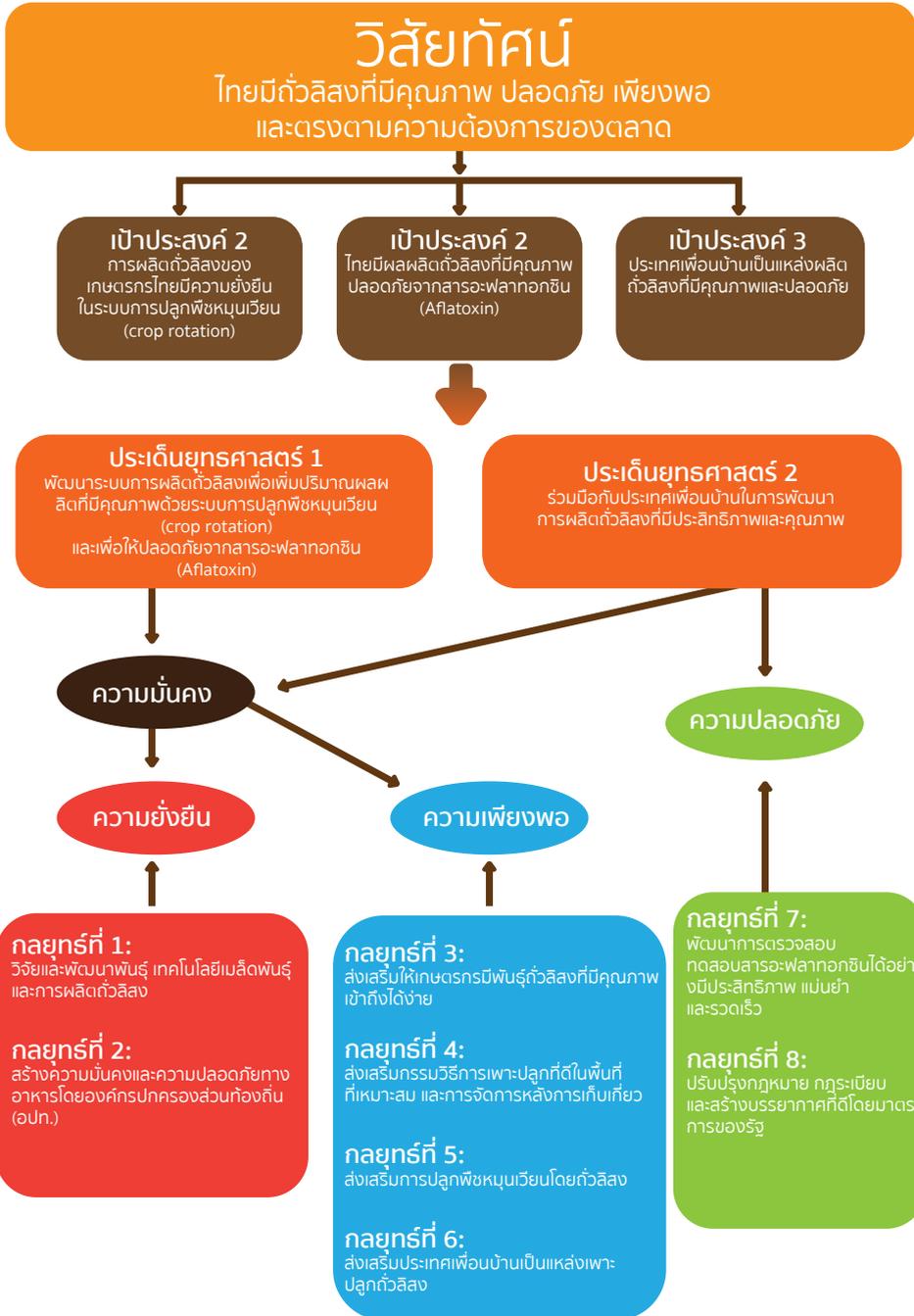
1. พัฒนารูปแบบ และเครื่องมือตรวจสอบสารอะฟลาทอกซินที่รวดเร็ว ชนิดพกพาได้ (Portable Test Kit)
2. พัฒนาห้องปฏิบัติการทดสอบ/ตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานสากล ครอบคลุมทุกพื้นที่
3. พัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ด้านการตรวจสอบ/ทดสอบที่มีศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ 8: ปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบและสร้างบรรยากาศที่ดีโดยมาตรการของรัฐ

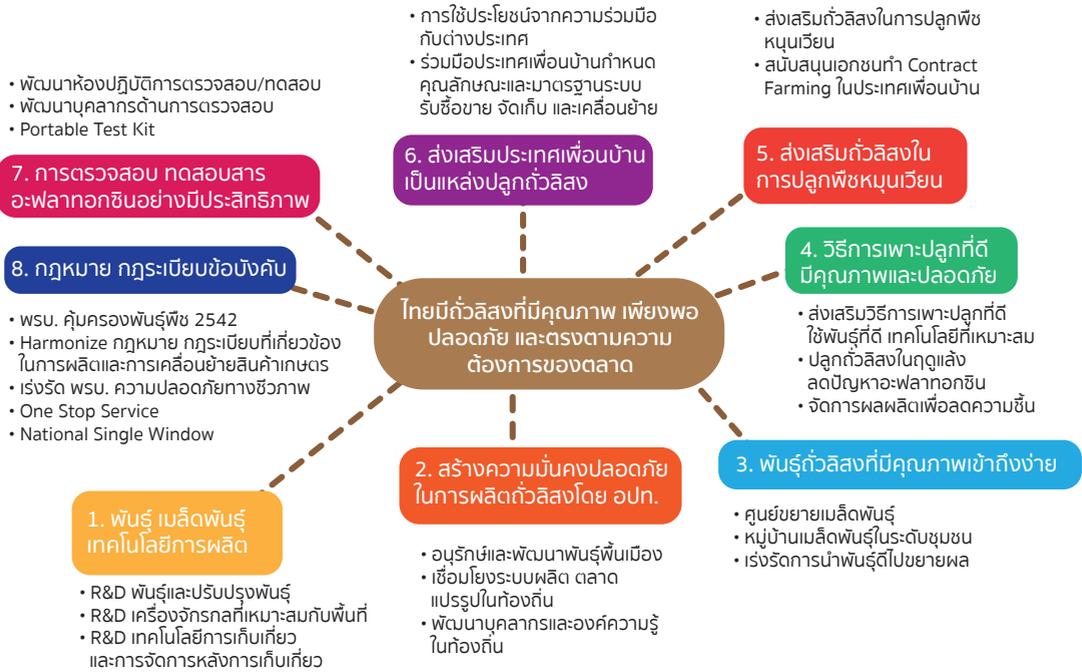
ไทยมีกฎหมาย กฎระเบียบ หลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายถั่วลิสงระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งส่งผลให้เกิดความล่าช้าจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตได้ การแก้ปัญหาดังกล่าว อาจทำได้ ดังนี้

1. ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบการนำเข้าและส่งออก รวมทั้งว่าด้วยสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เพื่อให้มีการส่งเสริมการปลูกในประเทศเพื่อนบ้านและนำผลผลิตกลับเข้าไทย
2. ปรับปรุง และจัดทำมาตรฐานสินค้าเมล็ดถั่วลิสง และเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน ความปลอดภัยที่สอดคล้องกับของประเทศเพื่อนบ้าน
3. จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านข้อมูล การค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายสินค้า เพื่ออำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ
4. เร่งรัดให้มีการนำระบบ National Single Window มาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

รูปที่ 7 ความเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร ในถั่วลิสง

รูปที่ 8 กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงและ ความปลอดภัยทางอาหารในตัวสีง

